

«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА ҚОҒАМДЫҚ САНАНЫ ЖАҒЫРТУ ЖАҒДАЙЫНДА МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТШІЛЕРДІҢ
КӘСІБИ ҚҰҚЫҚТЫҚ МӘДЕНИЕТІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЖӘНЕ НЫҒАЙТУ»
Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының **БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ КОНСТИТУЦИЯСЫНЫҢ
25 ЖЫЛДЫҒЫНА АРНАЛҒАН
«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА ҚОҒАМДЫҚ САНАНЫ ЖАҒЫРТУ
ЖАҒДАЙЫНДА МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТШІЛЕРДІҢ КӘСІБИ ҚҰҚЫҚТЫҚ
МӘДЕНИЕТІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЖӘНЕ НЫҒАЙТУ»**

Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының

БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

Международной научно-практической конференции

**«ФОРМИРОВАНИЕ И УКРЕПЛЕНИЕ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН
ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ ГОСУДАРСТВЕННЫХ
СЛУЖАЩИХ В СВЕТЕ МОДЕРНИЗАЦИИ ОБЩЕСТВЕННОГО СОЗНАНИЯ»,
ПОСВЯЩЕННОЙ 25 -ЛЕТИЮ КОНСТИТУЦИИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

PROCEEDINGS

Of the International Scientific and Practical Conference

**«FORMATION AND STRENGTHENING OF THE PROFESSIONAL LEGAL
CULTURE OF PUBLIC SERVANTS IN THE REPUBLIC KAZAKHSTAN IN
LIGHT OF MODERNIZATION OF PUBLIC CONSCIOUSNESS»
DEDICATED TO THE 25TH ANNIVERSARY OF
THE CONSTITUTION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN**

Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ. Л.Н. ГУМИЛЕВА
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ КОНСТИТУЦИЯСЫНЫҢ
25 ЖЫЛДЫҒЫНА АРНАЛҒАН
«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА ҚОҒАМДЫҚ САНАНЫ ЖАҢҒЫРТУ
ЖАҒДАЙЫНДА МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТШІЛЕРДІҢ КӘСІБИ ҚҰҚЫҚТЫҚ
МӘДЕНИЕТІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЖӘНЕ НЫҒАЙТУ»
Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
Международной научно-практической конференции
«ФОРМИРОВАНИЕ И УКРЕПЛЕНИЕ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН
ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ ГОСУДАРСТВЕННЫХ
СЛУЖАЩИХ В СВЕТЕ МОДЕРНИЗАЦИИ ОБЩЕСТВЕННОГО СОЗНАНИЯ»,
ПОСВЯЩЕННОЙ 25 -ЛЕТИЮ КОНСТИТУЦИИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

**PROCEEDINGS
Of the International Scientific and Practical Conference
«FORMATION AND STRENGTHENING OF THE PROFESSIONAL LEGAL
CULTURE OF PUBLIC SERVANTS IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN IN LIGHT
OF MODERNIZATION OF PUBLIC CONSCIOUSNESS» DEDICATED TO THE 25TH
ANNIVERSARY OF THE CONSTITUTION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN**

1 сентября 2020, Нур-Султан

УДК 347
ББК 67.404
Қ 18

Редакционная коллегия:

Главный редактор: *Абдрасулов Е.Б.*

Члены редакционной коллегии: *Нурмуханов Б.М., Нургазинов Б.К., Женисов С.К., Жумагулов Д.М.*

Қазақстан Республикасының Конституциясының 25 жылдығына арналған **«Қазақстан Республикасында қоғамдық сананы жаңғырту жағдайында мемлекеттік қызметшілердің кәсіби құқықтық мәдениетін қалыптастыру және нығайту»** халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының баяндамалар жинағы – Нұр-Сұлтан: Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2020. – 373 б.

Сборник материалов международной научно-практической конференции **«Формирование и укрепление в Республике Казахстан профессиональной правовой культуры государственных служащих в свете модернизации общественного сознания»**, посвященной 25 -летию Конституции Республики Казахстан – Нур-Султан: Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, 2020. – 373 с.

Proceedings of the international scientific and practical conference **«Formation and strengthening of the professional legal culture of public servants in the Republic of Kazakhstan in light of modernization of public consciousness»** dedicated to the 25th anniversary of the Constitution of the Republic of Kazakhstan - Nur-Sultan, L.N.Gumilyov Eurasian National University, 2020. – 373 p.

ISBN 978-601-337-398-0

Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының баяндамалар жинағында Қазақстан Республикасындағы қоғамдық сананы жаңғыртудың жалпы тенденциялары мен заңдылықтарын ескере отырып, мемлекеттік қызметшілердің құқықтық мәдениетін көтеру жолдарына қатысты өзекті мәселелер, оның ішінде мемлекеттік қызметшілердің халқына қызмет көрсетудің шетелдік тәжірибесі бойынша өзекті мәселелер қарастырылған.

В сборнике материалов международной научно-практической конференции рассмотрены актуальные вопросы, касающиеся путей совершенствования правовой культуры государственных служащих с учетом общих тенденций и закономерностей модернизации общественного сознания в Республике Казахстан, включая зарубежный опыт служения народу государственного аппарата.

Proceedings of the international scientific and practical conference discusses topical issues related to ways to improve the legal culture of civil servants, taking into account General trends and patterns of modernization of public consciousness in the Republic of Kazakhstan, including foreign experience in serving the people of civil servants.

УДК 347
ББК 67.404

ISBN 978-601-337-398-0

© Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2020
© Евразийский Национальный университет им. Л.Н. Гумилева, 2020
© L.N. Gumilyov Eurasian National University, 2020

СОДЕРЖАНИЕ

Абдрасулов Е.Б.		Предисловие к материалам научно-практической конференции	9
		ПЛЕНАРНОЕ ЗАСЕДАНИЕ	
1	Сыдыков Е.Б.	ОТКРЫТИЕ КОНФЕРЕНЦИИ	11
2	Мами К.А.	ПРИВЕТСТВЕННОЕ СЛОВО УЧАСТНИКАМ КОНФЕРЕНЦИИ	13
3	Рогов И.И.	ПРИВЕТСТВЕННОЕ СЛОВО УЧАСТНИКАМ КОНФЕРЕНЦИИ	15
4	Сарпеков Р.К.	ПРИВЕТСТВЕННОЕ СЛОВО УЧАСТНИКАМ КОНФЕРЕНЦИИ	17
5	Сабикенов С.Н.	КОНСТИТУЦИЯ РК КАК ПОЛИТИКО-ПРАВОВАЯ ОСНОВА ФОРМИРОВАНИЯ И УКРЕПЛЕНИЯ ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ ГОСУДАРСТВЕННЫХ СЛУЖАЩИХ	19
6	Шапак У.	КОНСТИТУЦИЯ ЖӘНЕ ҚҰҚЫҚ ҮСТЕМДІГІ	20
7	Рысбекова Ж.К., Таскужин Т.Ж.	НАУЧНАЯ АНТИКОРРУПЦИОННАЯ ЭКСПЕРТИЗА ПРОЕКТОВ НОРМАТИВНЫХ ПРАВОВЫХ АКТОВ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ	25
8	Fryderyk Zoll	THE ROLE OF THE GERMAN LAW STATE CLERKS LAW IN THE FUNCTIONING OF THE MODERN STATE – A MODEL FOR THE REFORMING STATES?	29
9	Кунтуов Н.Ж.	РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ БАҒДАРЛАМАСЫН ІСКЕ АСЫРУ ШЕҢБЕРІНДЕ, ОНЫҢ ІШІНДЕ ЖАҢА ЖАҢАНДЫҚ СЫН-ҚАТЕРЛЕР ЖАҒДАЙЫНДА АТҚАРЫЛҒАН ЖҰМЫСТАР	34
10	Глушаченко С.Б., Агеева Е.А.	НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ПРАВОВОГО СОЗНАНИЯ В СОВРЕМЕННОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	37
11	Нургазинов Б.К.	КОНСТИТУЦИОННО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ СЛУЖБЫ В РК	44
12	Ranych Nazar	„СЛУЖИТЬ ВСЕМУ НАРОДУ...“- ЧИНОВНИЦЫ, ЧИНОВНИКИ И СИСТЕМА ЮСТИЦИИ В НЕМЕЦКОМ ПРАВЕ	50
13	Nicolas Hayoz	CORE ASPECTS OF THE SWISS PUBLIC ADMINISTRATION: RULE OF LAW, EFFICIENCY, TRUST	60
14	Рябцева Е.В.	ФОРМИРОВАНИЕ АНТИКОРРУПЦИОННОГО ПРАВОСОЗНАНИЯ СУДЕЙ И РАБОТНИКОВ АППАРАТА СУДА: ОПЫТ РФ.	67

СЕКЦИОННЫЕ ДОКЛАДЫ

СЕКЦИЯ 1

КОНСТИТУЦИОННО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ УКРЕПЛЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ В СВЕТЕ МОДЕРНИЗАЦИИ ОБЩЕСТВЕННОГО СОЗНАНИЯ

15	Абдрасулов Е.Б.	ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ПРАВОВАЯ КУЛЬТУРА В СИСТЕМЕ ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ ОБЩЕСТВА	71
16	Абдрасулова А.Е.	ПРАВОПРИМЕНИТЕЛЬНЫЙ ПРОЦЕСС В СИСТЕМЕ ЮРИДИЧЕСКОГО ПРОЦЕССА И МЕХАНИЗМЕ ПРАВОРЕАЛИЗАЦИИ	75
17	Абдрасулова Г.Э., Онланбекова Г.М.	ПРАВОВАЯ КУЛЬТУРА В СИСТЕМЕ ОБЩЕЙ КУЛЬТУРЫ И ЦИВИЛИЗАЦИИ	78
18	Агеева Е. А., Максина С.В.	ПРАВОСОЗНАНИЕ И ВОПРОСЫ ПОВЫШЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	82
19	Адилмуратова Р.А.	ФОРМИРОВАНИЕ ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ ПЕРЕВОДЧИКА КАК УЧАСТНИКА СУДЕБНОГО ПРОЦЕССА	86
20	Аханова С.М.	ҚАЗАҚСТАН КОНСТИТУЦИЯСЫНДАҒЫ ТҮЛҒА МӘРТЕБЕСІ	91
21	Ахметов Е.Б.	ВОПРОСЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ И ГОСУДАРСТВЕННОЙ СЛУЖБЫ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН	95
22	Ашигалиев Р.П.	"ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ НАУЧНОГО ИССЛЕДОВАНИЯ: СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ СИСТЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННО-АДМИНИСТРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН"	99
23	Бажай Хуандаг	ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА АДАМ ҚҰҚЫҚТАРЫ ЖӨНІНДЕГІ КОНСТИТУЦИЯЛЫҚ ПРИНЦИПТЕРДІХАЛЫҚАРАЛЫҚ СТАНДАРТТАРҒА СӘЙКЕСТІРҮ ЖӘНЕ ӘЛЕМДІК ТӘЖІРІБЕ	106
24	Губайдуллин М.Г.	ЖЕТІ ЖАРҒЫ» ҚАЗАҚ ХАНДЫҒЫНЫҢ СОТ ӘДІЛЕТТІЛІГІНІҢ ТАРИХИ-ҚҰҚЫҚТЫҚ ЕСКЕРТКІШІ	112
25	Губайдуллин М.Г.	ДӘСТҮРЛІ ҚАЗАҚ ҚОҒАМЫНДАҒЫ ҚОҒАМДЫҚ САНА ЖӘНЕ ОНЫҢ ҰЖЫМДЫҚ, ЖЕКЕ ҚҰҚЫҚТЫҚ САНАЛАРҒА ӘСЕРІ	116
26	Жармаханбетова Б.А.	АЗАМАТТАРДЫҢ КОНСТИТУЦИЯЛЫҚ МІНДЕТТЕРІНІҢ ТҮРЛЕРІ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ НОРМАТИВТІК МАЗМҰНЫ	120
27	Жадауова Ж.А.	О НЕКОТОРЫХ АСПЕКТАХ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ГОСУДАРСТВЕННЫХ СЛУЖАЩИХ В УСЛОВИЯХ ПАНДЕМИИ	127
28	Женисов С.К.	СУДЬЯЛАРДЫҢ КӘСІБИ ҚҰҚЫҚТЫҚ МӘДЕНИЕТІ СОТ ТӨРЕЛІГІ САПАСЫНЫҢ КӨРСЕТКІШІ РЕТІНДЕ	131
29	Жумагулов Д.М.	СУЩНОСТЬ, ФУНКЦИИ И НОРМАТИВНО-ПРАВОВЫЕ РЕГУЛЯТОРЫ ФОРМИРОВАНИЯ	

		ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ ГОСУДАРСТВЕННЫХ СЛУЖАЩИХ	135
30	Жумагулов М. И.	ПОВЫШЕНИЕ ПРАВОВОГО СОЗНАНИЯ НАСЕЛЕНИЯ И ГОСУДАРСТВЕННЫХ СЛУЖАЩИХ В УСЛОВИЯХ ВВЕДЕНИЯ ЧРЕЗВЫЧАЙНОГО ПОЛОЖЕНИЯ	142
31	Ибрагимов Ж.И.	КОНСТИТУЦИЯ ҚҰҚЫҚТЫҚ МӘДЕНИЕТТІ ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ НЕГІЗІ	146
32	Кайжакпарова А.Б.	К ВОПРОСУ О ФОРМИРОВАНИИ, РАЗВИТИИ И СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ ИНСТИТУТА МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН	150
33	Кусаинов А.А.	НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ МИГРАЦИИ МОЛОДЕЖИ	157
34	Кысыкова Г.Б.	К ВОПРОСУ О ПРАВОВЫХ ПРОБЕЛАХ РЕГЛАМЕНТИРОВАНИЯ ОБЩЕСТВЕННОГО КОНТРОЛЯ СФЕРЫ ГОСУДАРСТВЕННЫХ УСЛУГ	159
35	Қамал А.Қ., Сактаганова И.С.	ГОСУДАРСТВЕННО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ПЕНСИОННОЙ СИСТЕМЫ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ	164
36	Мырзатаев Н.Д.	БІЛІМ САЛАСЫН РЕТТЕУДЕГІ МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТШІЛЕРДІҢ КОНСТИТУЦИЯЛЫҚ ҚҰҚЫҚТЫҚ МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН ДАМУ ЖОЛДАРЫ	168
37	Нурмагамбетова С.Б.	ПРОБЛЕМЫ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ СЛУЖБЫ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН	172
38	Сактаганова И.С.	ВЛИЯНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПРОГРАММЫ «ЦИФРОВОГО КАЗАХСТАНА» ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ АКИМОВ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ	175
39	Темиржанова Л.А.	АКТ АМНИСТИИ: ЗАДАЧИ И ПЕРСПЕКТИВЫ	181
40	Толуханова Г.А.	ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ПРАВОВАЯ КУЛЬТУРА В СИСТЕМЕ ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ ОБЩЕСТВА	184
41	Төлеубеков А. Т., Шаукентаев Ж.К.	СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ РАЗВИТИЯ УПРАВЛЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫМ РАЗВИТИЕМ ГОСУДАРСТВЕННОГО СЛУЖАЩЕГО	189

СЕКЦИЯ 2

ЧАСТНОПРАВОВЫЕ НАЧАЛА КОНСТИТУЦИИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

42	Т.М.Abaydeldinov, А.В. Zhumabayeva	QUESTIONS OF AN EMPLOYMENT CONTRACT IN KAZAKHSTAN AND THE EEU'S STATES.	194
43	Ахметжан Л.З.	КОНСТИТУЦИОННЫЕ ОСНОВЫ ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ ДЕМОКРАТИИ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН	200
44	Бердиярова Ж.С.	ҚҰҚЫҚТЫҚ МЕМЛЕКЕТТЕ КОНСТИТУЦИЯНЫҢ МӘНІ МЕН МАҢЫЗЫ	205
45	Галиакбарова Г.Г.	ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУДЫ ЦИФРЛАНДЫРУДЫҢ КЕЙБІР ҚҰҚЫҚТЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ	209
46	Джунисбекова Л.М.	ГАРМОНИЗАЦИЯ И УНИФИКАЦИЯ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА В ЕВРАЗИЙСКОМ ЭКОНОМИЧЕСКОМ СОЮЗЕ – ВЕЛЕНИЕ ВРЕМЕНИ	211
47	Жаркенова С.Б.	КОНСТИТУЦИОННЫЕ ГАРАНТИИ ТРУДОВЫХ ПРАВ ГРАЖДАН	216
48	Жумагулов Д.М.	ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ОГРАНИЧЕННЫХ ВЕЩНЫХ ПРАВ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН: СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ	221
49	Ихсанов Е.У.	КОНСТИТУЦИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН – ОСНОВА ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ОТНОШЕНИЙ СОБСТВЕННОСТИ	226
50	Крецу В.А.	КОНСТИТУЦИОННЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ ЗАКОННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ ГРАЖДАНСКОГО СУДОПРОИЗВОДСТВА В РЕСПУБЛИКЕ МОЛДОВА	229
51	Курбанова Д.К.	НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ СДЕЛОК С НЕДВИЖИМОСТЬЮ	234
52	Молдабеков Е.Б.	ВОПРОСЫ ЗАКОНОДАТЕЛЬНОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ГОСУДАРСТВЕННЫХ СЛУЖАЩИХ	239
53	Мукашева А.А.	ПРОБЛЕМЫ ВЕЩНЫХ ПРАВ НА ЗЕМЛЮ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ КРИЗИСА ЗЕМЕЛЬНОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН	243
54	Нургалиева Е.Н.	КОНСТИТУЦИОННОЕ ПРАВО РАБОТНИКОВ НА ЗАКОННУЮ ЗАБАСТОВКУ	248
55	Оспанова Б.А.	ЗАЩИТА ИНДИВИДУАЛЬНЫХ ТРУДОВЫХ ПРАВ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ.	253

СЕКЦИЯ 3

КОНСТИТУЦИЯ РК И АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ ОБЩЕУГОЛОВНОЙ ПРЕСТУПНОСТИ

56	Адилова Д.	ВИКТИМОЛОГИЧЕСКАЯ ПРОФИЛАКТИКА ПРАВОНАРУШЕНИЙ НАСИЛЬСТВЕННОГО ХАРАКТЕРА	257
----	------------	---	-----

57	Баймолдина С.М.	УГОЛОВНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ МЕДИЦИНСКИХ РАБОТНИКОВ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН	261
58	Балмагамбетов А.С.	ОБЕСПЕЧЕНИЕ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН- ОСНОВА НЕЗЫБЛЕМОСТИ КОНСТИТУЦИОННОГО СТРОЯ	266
59	Жакупов Б.А., Майлыбаева Н.Б., Исетова Ж.М., Сагандыкова А.А.	СУДЕБНОЕ ПРОИЗВОДСТВО И ДОСУДЕБНОЕ РАССЛЕДОВАНИЕ: НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ СООТНОШЕНИЯ ВИДОВ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	269
60	Исмагулова Д.М.	МОЛЕКУЛЯРНО-ГЕНЕТИЧЕСКАЯ ЭКСПЕРТИЗА ПРИ РАССЛЕДОВАНИИ ИЗНАСИЛОВАНИЙ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ	273
61	Капалбекова А.Е.	ПСИХОЛОГИЯ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ В МЕХАНИЗМЕ ПРЕСТУПНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	278
62	Каржаубаев С.С.	КОНСТИТУЦИОННЫЕ ПРИНЦИПЫ УГОЛОВНО- ПРАВОВОЙ ЗАЩИТЫ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ ОТ НАСИЛИЯ В СЕМЕЙНО-БЫТОВОЙ СФЕРЕ	283
63	Ким К.В.	КОНСТИТУЦИОННОЕ ПРАВО НА ПОЛУЧЕНИЕ КВАЛИФИЦИРОВАННОЙ ЮРИДИЧЕСКОЙ ПОМОЩИ	287
64	Мергембаева Н.Б.	УГОЛОВНО ПРОЦЕССУАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА В СИСТЕМЕ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ ТЕРРОРИЗМУ И РЕЛИГИОЗНОМУ ЭКСТРЕМИЗМУ	291
65	Муратханова М.Б.	МЕМЛЕКЕТТІҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ, ӘЛЕУМЕТТІК ЖӘНЕ САЯСИ САЛАЛАРЫНДАҒЫ СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚ ҚЫЛМЫСТАРЫНЫҢ ДЕТЕРМИНАНТТАРЫ	296
66	Рақымбаева М.Қ., Муратханова М.Б.	АДАМДЫ ӨЗІН-ӨЗІ ӨЛТІРУГЕ ДЕЙІН ЖЕТКІЗУДІҢ АДАМ ӨЛТІРУДЕН АЙЫРМАШЫЛЫҒЫ	300
67	Рахметов С.М.	О НЕКОТОРЫХ ВОПРОСАХ УГОЛОВНОГО ПРАВА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН, РЕГУЛИРУЕМЫХ НОРМАМИ КОНСТИТУЦИИ	302
68	Сартаева Н.А. Нурлумбаева Л.Е.	ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВО О ПРОФИЛАКТИКЕ ПРАВОНАРУШЕНИЙ В СЕМЕЙНО-БЫТОВОЙ СФЕРЕ: ОПЫТ СТРАН СОДРУЖЕСТВА НЕЗАВИСИМЫХ ГОСУДАРСТВ	306
69	Скаков А.Б.	О ТЕНДЕНЦИЯХ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ ИСПОЛНЕНИЯ НАКАЗАНИЙ ПО ПРОГРЕССИВНОЙ СИСТЕМЕ	314
70	Сматлаев Б.М.	РОЛЬ ОРГАНОВ ПРОКУРАТУРЫ В СТАНОВЛЕНИИ И УКРЕПЛЕНИИ КОНСТИТУЦИОННОГО СТРОЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН	322
71	Тұрсынбек А.А.	ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ КАК ОДИН ИЗ ОСНОВОПОЛАГАЮЩИХ ПРИНЦИПОВ КОНСТИТУЦИИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН В ЭПОХУ РАЗВИТИЯ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ	325

СЕКЦИЯ 4
КОНСТИТУЦИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН И МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО

72	Абаева Х.А.	ПРОБЛЕМЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ КОСМИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ	329
73	Маммадов Р.Э.	КОНСТИТУЦИОННЫЕ ГАРАНТИИ ПРАВ МИГРАНТОВ КАЗАХСТАНА В КОНТЕКСТЕ МЕЖДУНАРОДНОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА	333
74	Ойнарова А.А.	ФОРМИРОВАНИЕ ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ ГОСУДАРСТВЕННЫХ СЛУЖАЩИХ В СТРАНАХ ЕВРАЗИЙСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОЮЗА	341
75	Панов С.К.	МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ ЗАЩИТЫ КОНСТИТУЦИОННЫХ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА НА ПРИМЕРЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН И СПЕЦИАЛЬНЫХ ПРОЦЕДУР ООН	344
76	Сарсембаев М.А.	25-ЛЕТИЕ КАЗАХСТАНСКОЙ КОНСТИТУЦИИ 1995 ГОДА, ПРАВОВАЯ КУЛЬТУРА И МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО	348
77	Сарсенова С.Н.	ЖАПОНИА МЫСАЛЫНДА МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТШІЛЕРДІ ДАЯРЛАУ ЖӘНЕ ЫНТАЛАНДЫРУ	356
78	Тлепина Ш.В.	ТЕНДЕНЦИИ И ЧЕРТЫ РАЗВИТИЯ МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА В XX ВЕКЕ	359
79	Тлепина Ш.В.	ИСТОРИКО-ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ УТВЕРЖДЕНИЯ КОНСТИТУЦИОННОГО КОНТРОЛЯ В КАЗАХСТАНЕ	363
		РЕКОМЕНДАЦИИ УЧАСТНИКОВ МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО- ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ	371

БІЛІМ САЛАСЫН РЕТТЕУДЕГІ МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТШІЛЕРДІҢ КОНСТИТУЦИЯЛЫҚ ҚҰҚЫҚТЫҚ МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН ДАМУ ЖОЛДАРЫ

Мырзатаев Нурмухамед Даулеткелдіұлы

Л. Н. Гумилев атындағы ЕҰУ-нің «Мемлекеттік және құқық теориясы мен тарихы,
конституциялық құқық» кафедрасының PhD докторы.

Нұр-Сұлтан қ. Қазақстан Республикасы

e-mail: muxametnur@mail.ru

Түйін сөздер: жоғары оқу орындары, коммерциялық емес акционерлік қоғам, университет, коммерциялық емес ұйымдар туралы заң, трансформациялау, заң.

Исламда пайдалы білім алудың мәні ерекше. Тіпті мұсылман құқығында ер мен әйелдерге білім алу – парыз [1]. Дінімізде білім алудың маңызы жоғары болса, хикметті, яғни даналық ілімін үйренудің де орны айрықша. Сондықтан да, зайырлы мемлекет орнатушы еліміз үшін де мемлекеттік қызметшілердің конституциялық құқықтық нормаларды сақтауы заңмен міндеттеліп, олардық қызмет көрсету аясын нормативтік құқықтық актімен реттеу бекітілген. Білім саласын құқықтық реттеудегі мемлекеттік қызметшілердің қызметі қоғамда маңызды болғандықтан оң құқықтық мәселеселерін және даму тенденциялары да маңызды.

Еліміз тәуелсіздік алған жылдардан бастап өзінің экономикасын әлеуметтік жағдайын құқықтық негізін әлі күнге жетілдіріп келеді және ол дами бермек. Қазақстан өзінің білім беру саласының алдында 2050 стратегиялық бағдарламасындағы қойған мақсаттарына жету үшін экономикасы қуатты елгі айналуы мақсат еткені баршаға мәлім. Еліміздің экономикалық әл аухатының дамуы мемлекетіміздегі барлық әлеуметтік саланың кешенді дамуымен қатар жүргенде ғана қол жеткізуге болатындығына көзіміз жетіп отыр. Мемлекетіміздің халықаралық аренада мәртебесі асқақтай беру үшін оның халқының әл-аухаты әлеуметтік және экономикалық жағдайы халықаралық қауымдастықпен басқада негіздер бойынша, қарым-қатынасы арқылы бағаланып отыр.

Еліміз экономикасы өрлеу үшін оған негіз болатын ең қажетті құндылық білім саласын. Сондықтан да, біздіңше білім беру құқығы ол ата заң бойынша абсолютті деп танылып, Конституциямызда ерекше мәртебе берілуі тиіс. Мектепке дейінгі қазақ халқының ұлттық нышанында тәрбиеленген жас бүлдіршіндерімізді, орта білім беру кезінде бастауыш, негізгі және жоғары буындарға бөліп қарастырғанымызбен орта білім беру тәуелсіз еліміз секілді тұрақты түрде жетілгені жөн. Білім саласындағы сансыз құқықтық реформалар мен жыл сайынғы өзгертулер мен толықтырулар орта білім беру жүйесінің дамуын айтарлықтай тежеп отырғаны байқалады. Орта білімнен кейінгі арнайы білім мен орта білім беру жүйесіне мемлекет аса мән беріп өз қамқорлығынан шығармағанда ғана елімізді орта деңгейлі елге қажетті жұмысшы сатысы қалыптасып, ел экономикасының тұрақты деңгейде дамуына маңызды рөл атқармақ. Ал жоғары білім беру мен жоғары білімнен кейінгі білім беру жүйесі орта білім беру жүйесіне қарағанда еркін, елдің ішкі және сыртқы сұраныстарын қанағаттандыра алатындай маман даярлау мен ғылыми жобалар мен ғылыми тәжірибелерді зертеп зерделейтін мамандар даярлауда халықаралық стандарттан алшақтап қалмауы тиіс. Сонда ғана біздіңше, білім саласындағы үздіксіздік үрдісі қалыптасып білім саласының дамуы, жетілуі мемлекетімізге өз жемірін беретіндігіне сеніміміз мол.

Ол үшін біріншіден құқықтық негізді қайта қарастыруды қажет етеді. Конституция – білім құқығының негізгі қайнар көзі болғандықтан білім беру саласын конституциялық тұрғыдан жетілдіру қажет етеді. Адамның өмір сүруі ата заң бойынша абсолютті деп бекітілген. Дегенмен қазіргі жағдайда адамның өмір сүруі үшін бұл норма жеткіліксіз. Адам өмір сүру үшін еңбек етуі керек, ал еңбек ету үшін оған қандайда бір білім, немесе біліктілігін қажет етеді. Сондықтан да, білім құқығы Конституцияда абсолютті деп танылып және конституция оны жан-жақты қорғауды оған кепіл болуы қажет етеді. Білім құқығын өз кезегінде білім алу құқығы және білім беру құқығы деп қарастырсақ онда осы қатынасқа түсуші субъектілердің

құқықтары мен заңды мүдделерінің қорғалуы, олардың жауапкершілігі ҚР Конституциясында және арнайы білім туралы ҚР заңында білім беру саласындағы мемлекеттік қызметшілердің міндеттері мен атқаратын қыметі, құзыреті нақты айқындалуы тиіс.

Ол үшін ҚР Білім туралы заңының қайнар көзі болып табылаын Конституциямыздағы білім құқығы туралы нормаларды қарастыру қажет етеді. ҚР-ның Конституциясының 30 бабына: «білім құқығы», «білім алу құқығы», «білім беру құқығы» деген жаңа ұғымдарды енгізу арқылы жетілдірген абзал. Мысалы, ҚР Конституциясының 30-бап 1-тармағы: а) «Әркімнің білім алуына құқығы бар және ол конституциямен қорғалады» 30-бап 1- тармағы: ә) «білім алу құқығы абсолютті және ол осы конституциямен қорғалады», 30- бап 1- тармағы: б) «білім беру жүйесі осы конституциямен қорғалады және оған кепілдік береді» - деген мәтінде толықтыру енгізіп оған ҚР Конституциялық кеңесі арнайы түсініктемесін беріп бекітілуі тиіс деп ойлаймыз. Сонда ғана Білім құқығы бабаларымыз аңсаған кешегі Абай атамыз армандаған сауаттылыққа барша жұрттың қол жеткізуі ғана емес, білім саласының кешенді дамуына құқықтық жағдай туындайтын еді.

Білім саласын реттеудегі мемлекеттік қызметшілердің конституциялық құқықтық мәселелеріді туындатпау негізінде мемлекеттік қызметші мен азаматтық қызметші категорияларын нақты ажыратып алуымыз қажет. Осы екі ұғымды дұрыс түсіну мақсатында конституцияға негізгі ұғымдарды енгізіу алқылы мемлекеттік қызмет туралы және ҚР білім туралы заңға тиісінше толықтырулар енгізуге болады. Дегенмен біздің конституция әлі де болса жетілдіру мен даму жолында екендігін де есте сақтағанымыз жөн.

Конституцияға сәйкес әлеуметтік мемлекет құруші ел ретінде Қазақстан біздіңше білім беру мен денсаулық саласын мемлекеттік меншікке тегіс өтуі қажет. Ол осы Конституциямен бекітілуі тиіс. Денсаулығы мықты, білім бар адам ғана мемлекет мүдесіне қоғам мен елінің болашағына еңбек етеді, өйтпегенде әлеуметтік экономикалық жағдайға тәуелді саяси мемлекет өзің тұрақтылығы мен дамуы тұғырлы болатындығына күмән басым екендігі де жасырын емес.

Конституцияны құрметтеу оны ұлықтау біздің басты парызымыз. Қазақ елінде заң үстемдігін орнатамыз десек ең алдымен Конституцияны және осыған негізделген барлық заңдармен өзгеде құқықтық актілерді бұлжытпай орындап сақтай білуіміз керек. Сөздің қадіріне жеткен қазақ ежелден ақ заңдарын тайға таңба басқандай жазып қолданып отырған, атап айтқанда «Қасым ханның қасқа жолы», «Есім ханның ескі жолы», «Әз-Тәукенің жеті жарғысы»[2].

Қазіргі қолданыстағы Конституция 1995 жылы 30 тамызда бүкілхалықтық референдум арқылы қабылданған. Оған дейін, яғни, Қазақстан тәуелсіздік алғаннан кейін 1993 жылы 28 қаңтарда өзінің алғашқы Ата Заңын қабылдаған болатын. Бірақ, «1993 жылғы Конституция кеңестік қағидаларға негізделгендіктен, жаңа қоғам өмірінің талабына жауап бере алмады» - деп жазады көптеген басылымдар бірақ біздіңше, сол тұңғыш конституциямыздан да аларымыз бар мысалы, 1993 жылғы Конституцияның 2 бөлімі оның ішінде 7-бабы. Мемлекеттік тіл тек - Қазақ тілі. Сондықтан да, тұңғыш конституциямыздың кейбір саяси, мемлекеттік басқару мәселелерін қамтыған кейбір баптары болмасы, өзге барлық бап яғни жалпы конституция жаңа қоғамның жаңа өмір талабына жауап бере алмады деген пікірлерге қосылуға болмайды. Біз өзіміздің тұңғыш конституциямызды әруақытта да ұлықтап оның жаңа форматтағы мемлекет қалыптасуындағы атқарған үлесін естен шығармағанымыз жөн.

1995 жылы жаңа Конституция қабылданды. Жаңа Конституцияның ерекшеліктері - заң шығарушы, атқарушы, сот билігін белгілеп, олардың құзіретін, өзара іс-қимыл бірлігін заң тұрғысынан айқындап береді. Конституция Қазақстан Республикасын демократиялық мемлекет деп жариялайды. Оның демократиялылығы, ең алдымен, мемлекет ішінде халық басқаруын қамтамасыз етуінен көрінеді. Конституцияның 3-бабының 1-тармағында мемлекеттік биліктің бірден-бір бастауы - халық делінген. Бұл конституциялық норма Қазақстанның халықтық мемлекет екендігін көрсетеді. Халықты жоғары биліктің иесі ретінде тану - ел тәуелсіздігінің көрінісі. Ең бастысы, бұл құжат өзінің нормалары мен принциптерінің көмегімен ғана емес, бекітілген идеялары арқылы да қоғам мен мемлекетті өркениетті

елдердің қатарына жетелейді. Сондықтан, ел болу жолындағы басты міндеттердің бірі - Конституцияның құрметін арттыру [2].

Конституцияның адам құқықтары мен бостандықтарына арналған нормалары басқа салалық заңнамалардың мазмұнына да әсер етеді. Кеңес заманында қалыптасқан түсінік бойынша адамды заңбұзушы - бұзақы ретінде көру келмеске кетіп, керісінше, кінәсіздік презумпциясын басшылыққа алу кең өріс алды. Конституциямызда бекітілгендей, тұлғаға құрметпен қарау, оның жеке құқықтарын таптамау, сот пен заң алдындағы теңдік қағидалары заманымызға сай идеологияға айналды. Адамның табиғи құқықтарын үстем қою мемлекет қызметінің негізгі бағыты десек еш қателеспейміз.

Конституцияға енгізілген өзгертулер мен толықтырулар қоғам үшін қаншалықты маңызды екендігінің бір дәлелі ретінде Мысалы, «Қазақстан Республикасының Конституциясына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын бүкілхалықтық талқылау туралы. 1. «Қазақстан Республикасының Конституциясына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңының жобасы (бұдан әрі - Заң жобасы) бүкілхалықтық талқылауға шығарылсын, ол 2017 жылғы 26 қаңтар 2017 жылғы 26 ақпан аралығында өткізілсін. Қазақстан Республикасы Президентінің Өкімі. Астана, Ақорда, 2017 жылғы 25 қаңтар №141 Жоба [3]. Осы жоба аясында тек жер мәселесін қамтитын 6 және 24 бап бойынша көптеген ұзын саны 600 аса ұсыныстардың түскендігі де конституцияға өзгерістер мен толықтырулар енгізудің аса маңызды екендігін ол бойынша көптеген әр алуан пікірлердің болатындығын да ескерген жөн.

Білім құқығы өте кең мағына береді. Оны әртүрлі аспектіде түсіндіруге болады. Кең және тар мағынада білім құқығына түсінік беруге болады. Тар мағынада ол адамның белгілі бір мамандықты үйрену құқығы ретінде қарастыру, яғни адамның білім алуға құқығы, білім беруге құқығы және тағы басқаралы. Ал кең мағынада тек қана адам емес басқада қоғамдық қатынасқа түсушілердің құқықтары, мүдделері, қызмет көрсетулері мен жауапкершілігін яғни қоғамдық қатынасты кешенді құқықтық реттеу объектісінде қарастырған жөн. Оған мемлекеттің, ұйымдардың, мекемемен мен заңды тұлғалардың, қауымдастықтардың және тағы басқа институттардың білім беру құқығы, білім саласындағы қызмет көрсету аясындағы қоғамдық қатынасты реттеуде жатады.

Білім құқығы адамның «Табиғи құқық теориясына» сәйкес адамның табиғи бостандығы, құқығы бар ол абсолютті деп саналған. Бұл пікірді қостаушы Аристотель, Ж.Локк, Монтескье, Ж.Ж.руссо, Кант тағы басқа ойшылдар қостаған теория. «Табиғи құқық теориясы» негізінде Англияның 1215 жылғы бостандық партиясы, 1689 жылғы құқық петициясында, АҚШ 1776 жылғы декларациясында, 1791 жылғы Конституциясында, Францияның 1789 жылғы Конституциясында мемлекеттік заңға айналған болатын. 1948 жылы БҰҰ Декларациясында адамның «Табиғи құқық теориясы» қабылданып, ол әр мемлекеттің құқығының негізі болсын деген қаулы қабылданған болатын. Қазыргы таңда адамның бостандығы мен құқығы барлық мемлекеттің конституциясына енгізіліп ең өзекті мәселеге айналууда.

Қазақстан Республикасы да 1993-1995 жылғы Конституциясында адамның құқықтары мен бостандықтарына арнайы бір тарау арнап отыр. Жеке адамның құқықтарын объективтік және субъективтік, бұқаралық және жеке құқықтары деген түсініктер бар. Осыған сәйкес адамның білім алу, білім беру құқығы ол субъективтік құқыққа жатқызылады.

Адамның өмір сүруге құқығы ол абсолютті болып конституциямен бекітілген демек, оны жүзе асыру үшін адам өмір сүру керек. Ол үшін адам еңбектенуі қажет ал, еңбекету үшін ең алдымен қандайда бір білім алу керек. Сондықтанда амның өміру сүру құқығы ол адам дүниеге келген сәттен бастап өмір сүруі танылса білім алу құқығы да осы кезден бастау алады. Ол жалпы айналамен табиғатпен, қоршаған дүниемен танысу ақпарат алу білімі ол білім адамның санасында жастайынан қалыптасатын табиғи білім. Білімнің екі түрі бар бірінші дүниелік білім оған әр түрлі мамандық бойынша кәсіп түрін менгеруге арналған білімдер жинағын айтамыз. Екінші ақыреттік білім оған адамның рухани білімі жан тазалығын сақтау үшін алатын білімі. Қазіргі таңда осы екі білімнің де маңызы күн өткен сайын артып кетеді.

Тәрбиесіз берілген білім адамзатты құрдымға апаратын қауапқатерге душар етіп отырғаны да жасырын емес. Оған атом бомбаларының жасалуы, әр түрлі химиялық, биологиялық, бактериялық қару жарақтардың жасалуы мен оның ауаға таралуы, экологиялық эпидемиологияқ қауыпсіздің мәселелерін туындатып отыр. Адамның өмір сүруінде баланысты тепе-теңдікті сақтау үшін осы екі білімнің қоғамға қажеттігі байқалып отыр.

Адамның рухани білімі мен тәрбиесі мектепке дейінгі білім беру жүйесінде заңнамада қарастырылмаған оны жеке тұлғалар дербес қолданып келеді.

Рухани мықты патриоттық сезімі жоғары ұрпақ тәрбиелеп қалыптастыру Қазақстан Республикасының Конституциясындағы бірінші баптағы төрт қағиданың үшіншісі болып отыр. Сондықтан да, дүниелік кәсіби мамандандырылған білім беру үшін азаматтың рухани психологиялық моралдық тұрақты болуына қалыптастырумыз қажет етеді дегенмен, аталған мәселе біздің қоғамымызда да бар.

Білім алу құқығы Қазақстан Республикасының 30-бапында бірнеше түрі көрсетілген. Осы бап арқылы білім алудың бірнеше жолын қарастыруға болады. Олар, мемлекеттік оқу орындарында орта білім алуына кепілдік берілген. Барлық азаматтарға орта білім алу міндетті болып табылады. Екіншіден, жоғары оқу орында конкурсттық негізде тегін білім алуға құқығы бар. Ақылы білім алуға құқығы бар. Ол орта, кәсіби, жоғары және жоғары білімнен кейінгі білім беру саласында ақылы білім алуға құқығы бар. Дегенмен, қандай білім беру жүйесі болсын оны мемлекет жалпы стандарт арқылы міндетті нормаларды белгілеу арқылы сол нормаға сәйкес келуін қадағалайды. Десек те қазіргі қалыптасқан жағдайда жоғары білім беру мекемелерінің халықаралық атесстаттау мен аккретастаудан өтуін міндеттеу облып отыр. Ал бұл қызметті жүзеге асыратын коммерциялық заңды тұлғалар. Біздің ойымызша мемлекет конституцияның 30-бабын негізгі ала отырып аталған қызмет көрсетуді өзінің құзыреттілігішіне алу қажет етеді. Бұндай тәжірибе Фин республикасында өте тиімде екендігін көріп отырмыз. Халықаралық аренада жоғары білім беру саласындағы бәсекелестік пен шетелдік білім алушылар тартуда және университеттердің халықаралық рейтингін қалыпты дамытуға да өз үлесін қоспақ.

Білім беру салсы ол әлеуметтік сала. Біздің конституциямыздың 1-ші бапында Қазақстан өзін әлеуметтік мемлекет ретінде орынқтырады делінген. Сондықтан да, әлеуметтік саланы мемлекет өзі қорғайды және оған кепілдік береді. Осы саланы реттеуге реформалар тәуелсіздік алған жылдардан басталды десек қателеспейміз. Оған дәлел ретінде 1992 жылғы «Білім турал» және 1993 жылғы «Жоғары білім туралы» заңдарды қабылдауын айтсақ болады. 1995 жылғы Конституцияға сәйкес барлық қолданыстағы заңнамалар сәйкестендіру жүзеге асырыла бастады. Білім туралы заң, Балалар құқықтары туралы заң Дүние жүзілік бала құқықтары конвенциясына сәйкес заңнамалық база дамыды. Білім туралы заң - білім беру саласындағы қоғамдық қатынастарды реттейді, осы саладағы мемлекеттік саясаттың негізгі қағидаларын анықтайды және Қазақстан азаматтарының, шетел азаматтардың және азаматтығы жоқ адамдардың білім алуға конституциялық құқығын қамтамасыз етуге бағытталған болып табылады.

«Электрондық үкімет» порталында көрсетілетін электрондық мемлекеттік қызметтер көрсету санының ұлғаюы да мемлекеттік қызметтер көрсету сапасын арттырудың басты құралдарының бірі болып табылады, осыған орай мемлекеттік органдардың әлеуметтік маңызы бар мемлекеттік қызметтер көрсетуі электрондық форматқа ауыстырылатын болады [4]. Қазіргі таңда Қазақстандық мемлекеттік қызметі жаңа моделінің тұжырымдамасына сәйкес әлеуметтік саланың маңызды екендігінне бет бұрып отыр. Дегенмен жүзеге асыру барысында білім саласын реттеудегі мемлекеттік қызметшілердің құқықтық мәселелері жан-жақты толық заңнамамен нақтыланбаған.

Білім алуға қол жеткізу құқығы Конституцияда азаматтарға мемлекеттік мектептерде тегін орта білім алуға кепілдік беріледі деп жазылған. Негізгі құқықтар қорғану құқығы және білім алу құқығы болып бөлінеді. Қорғану құқығы бостандық құқығына жатады және сондықтан мемлекеттің жеке тұлғаның бостандығына араласпауын талап етеді. Екінші жағынан, білім алу құқығы мемлекеттен қызмет көрсетуді талап етеді. Білім алу құқығы

мемлекеттік қамтамасыз етудің үлгісі болып табылады, өйткені мемлекет азаматтарға білім беру саласында қызмет көрсетеді. Осылайша, азамат осы мемлекеттік көрсетілетін қызметтерге тең жағдайларда қол жеткізуге де, сол сияқты пайдалануға да құқылы[5]. Білім алуға қол жеткізу құқығы теңдік құқығымен тығыз байланысты. Жеке тұлғаның мемлекеттік білім беру мекемелерімен өзара қарым-қатынасы азаматтардың білім алуға қол жеткізу құқығымен сипатталады. Бұл қол жеткізу құқығы осы мемлекеттік игілікті пайдалануда теңдікті да қамтиды. Осылайша, теңдік тек мектепке қол жеткізуге ғана қолданылмай, сонымен қатар мектептегі тең қатынас құқығын да қамтиды. Мектепте білім беру қызметтерін көрсету кезінде барлық оқушыларға бірдей қатынас болуы тиіс. Бұл мәселе көп мәдени қоғам тұрғысынан ерекше өзекті болады, өйткені оқушылар түрлі этностардың өкілдері болып табылады немесе мектеп ортасында құрметтеуі қажет түрлі діндерді ұстанады[5].

Жоғарыдағы айтылғандардар негізінде білім алу, білім беру құқығы мемлекеттік қызмет көрсетуге жатқызу арқылы білім беру саласының мәртебесін тиісінше қалыптастыру қажет етеді. Білім саласын реттейтін арнайы министірлік пен мемлекеттік органдардағы қызметкерлерге де арнайы мәртебе беру заңмен нақтылануы қажет. Себебі біз «Педагог мәртебесі туралы», «Мемлекеттік қызметші туралы» заңдар қабылдағанымызбен осы білім беру саласындағы мемлекеттік қызметтерлердің құқықтық мәртебесін дұрыс анықтауды, және оған құқықтық талау мен түсіндіме беруді қажет етіп отыр.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Тоқтарбекова Л.Н. Қазақстанның мәдени-әлеуметтік кеңістігіндегі ислам дәстүрі: дінтанулық талдау. Диссе жумысы. Алматы 2020 -136 бет. Режим доступа - <https://www.kaznu.kz/content/files/pages/folder17928/%D0%94%D0%B8%D1%81%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F%20%D0%A2%D0%BE%D0%BA%D1%82%D0%B0%D1%80%D0%B1%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%9B%D0%9D.pdf>.
2. Жәнібеков Е. Бас заңымыз Конституцияға биыл 25 жыл. 31 января 2020, 13:13 режим доступа - <https://www.zakon.kz/5005266-bas-za-ymyz-konstitutsiya-a-biyl-25-zhyl.html>
3. Қазақстан Республикасының Конституциясына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы. Қазақстан Республикасының Заңы 2017 жылғы 10 наурыздағы № 51-VI ҚРЗ. <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1700000051>
4. Қазақстан Республикасы мемлекеттік қызметі жаңа моделінің тұжырымдамасы туралы. Қазақстан Республикасы Президентінің 2011 жылғы 21 шілдедегі № 119 Жарлығы. Режим доступа - <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/U1100000119>.
5. Маркус Аугусто МАЛИСКА – Бразилияның Куритиба қаласындағы «ЮниБразил» университеттік орталығының адам құқықтары және демократия жөніндегі аспиранттар бағдарламасының профессоры, магистр және доктор, Федералдық прокурор ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ КОНСТИТУЦИЯСЫНДАҒЫ БІЛІМ АЛУ ҚҰҚЫҒЫ 325-331 бет. //Қ 18 Қазақстандық жол: конституционализм, адам, бейбітшілік және өркендеу / Мақалалар жинағы. Жауапты редактор және алғы сөз авторы заң ғылымдарының докторы, профессор Қ.Ө. Мәми – Нұр-Сұлтан, 2020 – 384 бет ISBN 978-601-7918-28-6. // <http://ksrk.gov.kz/sites/default/files/books/2020-09/%D0%BA%D0%B0%D0%B7.pdf>

ПРОБЛЕМЫ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ СЛУЖБЫ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН

Нурмагамбетова Сауле Буркатовна

кандидат исторических наук, доцент кафедры теории и истории государства и права и конституционного права юридического факультета Евразийского национального университета им. Л.Н.Гумилева,
г.Нур-Султан, Республика Казахстан
e-mail: burkatovna@gmail.com

Аннотация: В статье раскрываются актуальные проблемы и тенденции развития государственной службы в Республике Казахстан. Затрагиваются вопросы о необходимости реформирования системы государственного управления, формирования новой модели госслужащего, отмечаются недостатки процедур и методов отбора на административные государственные должности.